

ELLY CONWAY

KUO DIDESNIS ŠNIPAS,
TUO DIDESNIS MELAS.

ARGAILAS

Autorės žodis

Praeityje patyriau baisų nelaimingą atsitikimą, visiškai sugriovusį mano gyvenimą. Kol pamažu atsigaudinėjau ir gailėjau savęs, tėvai parūpindavo man filmų ir knygų, tikėdamiesi sužadinti domėjimąsi kuo nors, kas nesusiję su manimi ir ištikusiu siaubingu įvykiu.

Tą rytą motina atsinešė gražių gamtovaizdžių fotoalbumą. Vienoje nuotraukoje išvydau Pietų Lenkijos kalnyną. Jis man nieko nereiškė, bet vaizdas, žvelgiant į jį, paveikė taip stipriai, kad artimiausią naktį karštinės sapne mane aplankė Obris Argailas, toks ryškus, lyg gyvas, vilkįs Nehru švarką*, ežiuku kirptais plaukais, su giliai slepiamu liūdesiu, pasiryžęs atitaisyti tai, ką pasaulis nuolatatos gadina. O man atsibudus, jis liko mintyse, tarytum būtų įjėjęs tiesiai pro duris, nusispyręs nuo kojų batus ir įsitaisęs lyg savo namuose. Žinau, knygų autoriai varto akis, girdėdami kitus rašytojus sakant, jog „knyga pasirašė pati“, bet su šia iš tikrųjų taip ir nutiko (prašau, tik nereikia į mane šnairuoti). O užrašydama ją, įgijau naują tikslą, ir nuo to momento ėmiau sveikti. Todėl noriu padėkoti fotografijos autoriui, savo tėvams, o labiausiai — Obriui Argailui, grąžinusiems man mane pačią ir priminusiems, kad kartais priemonės, reikalingos tam, jog mummyse įvyktų teigiami pokyčiai, yra ne kažkur kitur, o mummyse.

Elly Conway, 2023 m.

* Kelius siekiantis tradicinis vyriškas indų drabužis ačkanas, kurį vilkėdavo pirmasis nepriklausomos Indijos ministras pirmininkas, vienas žymiausių šios šalies politikų Jawaharlalas Nehru (1889—1964 m.). (*Čia ir toliau — vert. past.*)

Prologas

Žemėje nedaug yra vietų, skurdesnių už pietryčių Sibirą auštant skaudžiai šaltam kovo rytui. Dygūs taigos pušynai dengia žemę žalių vinių kilimu. Čia negirdėti paukščių čiulbėjimo, kuris prasi-skverbtų pro dvidešimt penkių laipsnių šaltį. Vien tik vėjo botagai čaižo, ir tolumoje graudžiai užkaukia vilkas.

Mirtiną tylą nutraukia garsas, ramus gaudesys, jis vis stiprėja, ir ankstyvo rytmečio saulėje kažkas sublizga. Tai greitasis traukinys savo aštria nosimi skrodžia stingdantį šaltį, nepaliaujamai nerdamas pirmyn, tankiam miškui užleidžiant vietą klampioms lomoms ir vėjų šiaušiamai tundrai.

Standartiniuose vagonuose keleiviai guli, įsitaisę siaurose miegamosiose vietose, veidu į sieną, išpūsdami išnaktų vodką, arba, susispaudę ant apatinių gultų, valgo pirožkėlius, stebi pro nešvarius, purvu aptrauktus langus peizažą. Tačiau sidabrinio brėžio gale yra kitaip. Gale rieda auksaspalvis vagonas, paženklintas persipynusiais imperinio purpuro inicialais VF ir IF.

Tikrieji VF ir IF, dar žinomi kaip Vasilijus ir Irina Fedorovai, yra net labai nepersipynę. Iš tikrųjų būtų sunku įsivaizduoti tokia ankšta erdve dar paskiriau besidalijančius du žmones. Irina sėdi krėsle aukšta atkalte, labiau primenančiame sostą, o ne krėslą, kairė koja mirksta porcelianiniame dubenyje su rožių aliejumi ir paviršiuje plūduriuojančiais žiedlapiais, o greta dubens atsiklauptusi moteris su prijuoste energingai šveičia jos dešinę pėdą jūros

dumblių plaušine, pirкта Vladivostoko uoste, prieš pat išvykstant traukiniui.

Irina abejingai verčia žurnalo lapus. Traukinys iki Maskvos užtruks dar šešias dienas, o telefono ryšys, nepaisant visų žadėtų „pažangiausių technologijų“, beveik neegzistuoja. Ji negali pasikalbėti nei su draugėmis, nei su seserimi. Negali joms pasiguosti, jog, įstrigusi šiame auksuotame vagone su savo vyru, norėtų nusigremžti nuo savęs odą. Negali papasakoti, kaip jo švelnus balsas dirgina jos nervų šakneles, o jam varstant ją bespalvių, negyvų akių žvilgsniu iš po berėmių akinių, jaučiasi lyg smeigtuku perverta plaušakė.

Tačiau net jei ir galėtų pasikalbėti, ką jos atsakytų? Kad perspėjo netekėti už pašaliečio, kai būtų galėjusi išsirinkti vyrą iš senos rusų giminės. Iš giminės, kurios protėviai ryškūs kaip riešo kraujagyslės. Kad, padariusi klaidą pasirinkdama, turėtų guostis, leisdama jo milijonus. Vasarnamis šalia Valdajaus ežero. Apartamentai Naitsbridže. Vila Prancūzijos Rivjeroje. Prabangūs baldai. Naujoji jachta. Dar vienas riebalų nusiurbimas. Plaukų priauginimas. Juk ji patyrusi jau tiek daug plastinių operacijų, kad, atsistojusi priešais veidrodį, neatpažįsta savo pačios veido.

— Atsargiai, — tarė jis, Irinai pastarąjį kartą grįžus iš privačios ligoninės Beverli Hilse, stovėdamas už jos prie tualetinio staliuko, timptelėdamas vis dar jautrią skruostų odą. — Jeigu ją dar tempi, perplyš kaip senas popierinis krepšys.

Kosmetologė, paėmusi į ranką pemzą storesnei kulno odai pašveisti, ima bružinti pernelyg stipriai.

— Žiūrėk, ką darai!

Irina spiria koja, moteris, praradusi pusiausvyrą, instinktyviai ištiesia ranką, tikėdamasi išsilaikyti, bet kliudo porcelianinį dubenį, ir iš jo ištiškęs vanduo aplaisto prabangų kilimą.

— Idiotė!

Kitoje vagono pusėje, beveik taip toli, kaip tik įmanoma, sėdintis Irinos vyras pakelia galvą. Tačiau jei jis ir supykęs dėl drums-

čiamos ramybės, arba susirūpinęs, arba paprasčiausiai smalsauja, iš bejausmio, neišraiškingo veido to nesuprasi. Jis sėdi prie lango, krėslė, identiškame žmonos krėslui, įsitaisęs prie poliruoto medinio stalo, pasidėjęs nedidelio portfelio dydžio nešiojamąjį kompiuterį. Skaitinėja savo užrašus, rengdamasis tiesioginei televizijos debatų laidai, kurioje dalyvaus atvykęs į Maskvą. Be abejo, jie galėjo nuskristi vienu iš jo dviejų privačių lėktuvų, tačiau kelionė yra neatskiriama rinkimų kampanijos dalis, atliekanti svarbų vaidmenį šiame magisteriniame procese, apimančiame daugumos politikų ignoruojamas Rusijos sritis, ji leidžia pasiūsti žinią bedalių ordoms gūdžiose provincijose, kad jos nepaliktos likimo valiai, kad bent jau jis jų nepamiršęs, ir pasirinkti populistinių esama padėtimi nepatenkintų valstiečių balsų.

Iš pradžių jis dvejojo dėl paausiuoto vagono. Dvi pastarosios žiemos čia buvusios labai sunkios. Žmonės alkani.

— Nenoriu būti apkaltintas puikavimusi savo turtais, — pripažino rinkimų štabo viršininkui.

— Su visa jums derama pagarba, noriu priminti, kad į valdžią einate kaip vienas iš eilinių žmonių, — kilstelėdamas antakius atsakęs šis, — kaip žmogus, iš niekur atėjęs užkariauti pasaulio. Šiems žmonėms reikia, kad įkūnytumėte viską, ko jie neturi. Argi jie norėtų, jog jiems atstovautų asmuo, neturintis nieko, ko jie patys siekia, kuris ir toliau liekās toks pat kaip jie?

Vasilijus Federovas labai pasistengė, kad įrodytų savo rusiškumą. Jis investavo šimtus milijonų į technologinę infrastruktūrą ir valstybinės reikšmės projektus, nusipirko mero postą ir, pasitelkęs savo privačią gerai parengtą kariuomenę, ėmė nuožmiai ir metodiškai valyti valdomo miesto gatves. Jis vedė prezidento dukrą ir nėrė į rusų kultūrą, tai yra finansavo kiną, teatrą ir šokių kolektyvus, sukeldavusius jam nuobodulio paroksizmus, jei tik jų premjerose praleisdavo ilgiau kaip minutę. Ištvėrė daugybę valandų, mokydamasis rusų kalbos, ir dabar kalba sklandžiai, su vos girdimu akcentu. Tačiau keblumų dar pasitaiko, pavyzdžiui, šis

auksinis vagonas, primenantis faktą, kad jis vis tiek esąs pašalietis, kad jam dar nepavyko visiškai atsisveikinti su Kristoferiu Klėjumi.

Traukinys skuba per laiko zonas, jų pravažiuos aštuonias, kol pasieks kelionės tikslą. Jie jau seniai pralėkė Baikalo ežerą, didžiausią ir giliausią gėlo vandens ežerą pasaulyje, ir gulagą „Permė-36“, priverstinio darbo stovyklą, kurioje ilgai buvo kalinama daug disidentų. Federovas užuojautos beveik nejautė. Rusas pamestiniukas, nesėkmingai įvaikintas amerikiečių ir užaugęs Vidurio Vakaruose, jausdamasis esąs pašalinis, keistuolis, visuomet ilgėjęsis savo gimtinės, o galbūt tik savo motinos, neturėjo laiko tiems, kas kritikuoja ir destabilizuoja.

Traukinys stoja įvairiose stotyse, ir kiekvienoje jų, be gatvės prekeivių ir šaltyje traukinio laukiančių keleivių, trypčioja būrelis žmonių — moterų su kelnėmis po suknelėmis, storais megztiniais ir paltais, ir vyrų vėjo iki raudonumo nugairintais skruostais. Jie laukia jo. Laukia šmėkštelint auksinio vagono ir keleivio jame. Pažadėjusio jiems permainą. Milijonieriaus, tokiu tapusio tik savo jėgomis, pradėjusio nuo nulio, netgi mažiau nei nulio, praturtėjusio Amerikoje, bet turtus išleisiančio būtent čia. Ne tik didmiesčiuose su oligarchų rūmais, bet ir niūriuose pramoniniuose miesteliuose ir apleistuose kaimeliuose. Žmogaus, sakančio tai, ką jie nori girdėti, o būtent, kad masinė imigracija yra resursų eikvojimas ir Rusijos tautinės tapatybės silpninimas, kad didmiesčių centrai išsiurbia šalį, kitiems po savęs nepalikdami nieko. Ir kad Sovietų Sąjunga gali būti atkurta, tik stipresnė, ji iš naujo įtrauks visus žmones, kurių širdys išlieka rusiškos, net jeigu jie ir priversti gyventi po Estijos ar Ukrainos vėliava.

Tačiau abejonių nepavyko išvengti. Akcentas, kurį taip stengiasi nuslėpti. Jo švelnios rankos ir švarios panagės. Jo kostiumas. Jo berėmiai akiniai. Jis neatitinka čia vyraujančio politinio naratyvo. Nėra senos turtingos giminės palikuonis ir neiškilo tarnaudamas Rusijos kariuomenėje. Todėl jie ir laukia, norėdami pamatyti savo akimis.

Taigi jis kiekvienoje stotyje turi pasirodyti vagono tarpduryje, o Irina — užsidėti savo tamsius akinius ir pasipuošti plonyte, tarytum skustuvu jos švelniame veide išpjauta šypsena. Be to, jie turi mojuoti. O kartais jis numeta miniai mažų dovanėlių — pieštukų su jo vardu auksinėmis raidelėmis ir saldainiukų vaikams.

Štai, traukinys jau rieda per Uralą, pro Jekaterinburgą, šiame mieste buvo nužudyti caras Nikolajus II ir jo šeima. Federovas ir jiems nejaučia gailėsčio. Viskam savas laikas. Artėjant prie Maskvos, peizažą už lango pamažu keičia industriniai vaizdai: dūmiančios gamyklos, milžiniški sunkvežimiai, pilki miestai, apjuosti daugiabučiais gyvenamaisiais namais.

Irina, įsitaisiusi prie tualetinio staliuko, tankiu, minkštu šepetėliu iš naujo tepa makiažą.

— Nepamiršk apyrankės, — primena Federovas.

Tai pirmieji jo žodžiai jai šiandien. Irina vypteli, tačiau veido išraiška dėl botokso injekcijų, kas tris mėnesius jai suleidžiamų asmeninio gydytojo, veidrodyje beveik nepakinta. Papuošalu ir žviasi, ir bjaurisi, bet žino, kad jis vertas ne vieno milijono. Apyrankė pagaminta iš aukščiausios prabos aukso, inkrustuota deimantais, išskyrus vieną plokščių dalį, graviruotą padrikais taškais ir išraitomis, kurių reikšmė jai nesuprantama.

— Ji vadinama Ištikimybės apyranke, — paaiškino vyras, dovanodamas apyrankę, o kai ją užsegė ant riešo, Irina pasijuto taip, lyg būtų surakinta antrankiu.

Išvydusi vidinėje pusėje išraižytus inicialus NC, išsigando. Kažkieno jau naudotas daiktas jai prilygo anatemai, nenorėjo net minties prisileisti, jog galėtų dėvėti ką nors, kas lietsi prie kito žmogaus odos. Tačiau Federovas neperkalbamas, taip, kaip jam įprasta. Ne, balso jis nekelia, bet to ir nereikia, kad jos kūnu imtų bėgioti smulkūs, šalti šiurpuliukai.

Ji segasi apyrankę.

Irina yra prezidento dukra, užaugusi kaip karalaitė — namuose užtekdamo paimti į ranką taurę, ir kas nors tą pačią akimirką

pribėgdavo prie stalelio jo nuvalyti pirmiau, nei spėdavo pastatyti ją atgal. Ji pati išsirinko šį vyrą, Vasilijų Federovą, arba kitaip — Kristoferį Klėjų, todėl niekada negalėtų pripažinti, kad jos švelnabalsis, švelniarankis sutuoktinis ją gąsdina. Jo viduje glūdi juodoji skylė, tačiau Irina nenutuokia, kokio gylio ji galėtų būti.

— Ar jis buvo kada nors prieš tave pakėlęs ranką? — kartą paklausė sesuo, pastebėjusi, kad Irina jam prisiartinus krūpteli. — Turbūt todėl, kad bijo mūsų tėvo, — spėjo ji, Irinai neigiamai pakraipius galvą.

— Ne, — paprieštaravo Irina. — Tai todėl, kad jis nieku gyvu nenorėtų prie manęs prisiliesti.

Traukiniui artėjant prie sostinės, Federovas pastumia nešiojamąjį kompiuterį į šalį, o pats nueina prie lovos, kur guli atvers-tas kompiuterio lagaminas. Ji mato, kaip jo rankos švariais, dailiai suformuotais nagais tiesiasi į šoninę lagamino kišenę, ir žino, ko jam ten prireikė. Ši sutuoktinio manija Irinai kelia pasibjaurėjimą. Jai yra tekę pažinti vyrų, kuriems geismą žadina pėdos, patinka surišimas ir kitokios seksualinės praktikos, nors apie jas garsiai nekalbama. Tačiau dėl to, kas taip svarbu jos vyrui, Irinos kūnas eina pagaugais. Tai audinio skiautė, kadaise buvusi mėlyna, o dabar pilka ir nešvari, nes sena ir nučiupinėta. Ji vienintelė sieja jį su motina, atstūmusia savo sūnų ne tik tą dieną, kai jis gimė, ir palikusia jį telefono automato būdelėje susuktą į antklodę — dabar iš jos telikusi tik ši apverktina skiautė, — bet ir dar kartą, kai jis, tikrų tikriausias jaunas amerikietis, vis dar tebetikintis laimingomis pa-baigomis, nuskrیدęs į Rusiją, surado ją, gyvenančią daugiabutyje Novosibirsko priemiestyje, Sibiro pietvakariuose, tik tam, kad ji užtrenktų duris tiesiai priešais sūnaus nosį. Po nesėkmingo susi-tikimo Federovas beveik tikėjosi būsiąs atstumtas ir tėvo, buvusio KGB karininko, o patirtas sukrėtimas, nelyginant vėžys, smelkdama-sis iki kaulų čiulpu, bukino jo jausmus.

Visa tai jis papasakojęs vedybinio gyvenimo pradžioje, kai jūdvių santykiuose dar būta šiokio tokio švelnumo. Kol paslap-

tys dar nebuvo tapusios ginklais tarpusavio kovoje, Irinai vertėjo paklaustyti savo tėvo. Kilmė yra svarbi. Gyslomis tekančio kraujo grynumas irgi svarbus. Gali būti, kad Vasilijus Federovas greitai tapsiąs galingiausiu žmogumi šalyje. Gali būti, kad šis žmogus, pasak „The New York Times“ komentaro praėjusią savaitę, tapsiąs didžiausia grėsme dabartinio pasaulio saugumui, bet giliai viduje jis vis tiek liks sužalotas.

Maskvoje, Jaroslavskio geležinkelio stoties perone, jų laukia iškilmingas sutikimas. Irinos tėvas, Vladimiras Sokolovas, jame nedalyvauja, tačiau jį pasitinka šalies kraštutinių dešiniųjų, įskaitant Rusijos nacionalinės vienybės judėjimo ir Judėjimo prieš nelegalią imigraciją, vadovai. Federovas jaučiasi pamalonintas, matydamas žymius asmenis iš Austrijos laisvės partijos ir Italijos Šiaurės lygos, ir netgi iš Belgijos flamandų bloko.

Jis apsidairo, tikėdamasis išvysti veidą, reikalingesnį už visus kitus. Veidą žmogaus, savo dalyvavimu galinčio įteisinti jo žygį į valdžios viršūnę, į didingiausios pasaulyje šalies prezidentūrą. Jo čia nėra. Federovas taip stipriai sukanda dantis, kad trūkčioja skruostų raumenys. Jis tiek daug investavo, investavo viską.

— Kur jis? — sušnabžda Sergejui Denisovui, o šis tik patraukia pečiais.

Federovo dešinioji ranka yra žemas ir kresnas vyras persodintais plaukais, lyg žolė, tik dažyta kaštainio spalva, besistiebiančiais iš kaukolės ir akivaizdžiai kontrastuojančiais su vešliais juodais antakiais, ir stambiu, mėsingu veidu, kuriame tarytum du žvirgždo akmenukai nugrimzdusios tamsios akys. Federovas jo nemėgsta, tačiau Denisovas jam reikalingas dėl griežto žmogaus reputacijos ir ilgos tarnybos kariuomenėje. Po Čėčėnijoje jo įsakytu įvykdytų žiaurumų Vakarų spauda praminė Denisovą Grozno Skerdiku. Tačiau iš baimės kyla pagarba, o Denisovo kredencialai iš dalies kompensuoja abejones paties Federovo kilme.

Perone laukianti minia ima gausti, šis gausmas stiprėja, ir pagaliau pasirodo jis — dėl balto kupolo formos galvos apdangalo su ornamentu priekyje ir vainikuoto auksiniu kryžiumi šio žmogaus nesupainiosi su niekuo kitu. Vilki gražiai krintančią juodą sutaną, pasidabinęs sunkiu auksiniu kryžiumi, o iš abiejų šonų jį lydi panašiai apsirengę dvasininkai. Viešas Rusų Stačiatikių Bažnyčios vadovo palaikymas yra pati didžiausia parama Federovo prezidentinėms viltims, verta milijonų paaukotų dolerių ir stačiatikiams pažadėto posto vyriausybėje, leisiančio dalyvauti politikos formavimo procese. Jiems spaudžiant vienas kitam ranką, švysčioja šimtai susirinkusių fotografų blyksčių. Nuotraukos bus publikuojamos visame pasaulyje. Laikraščiai rašys apie naująjį ultrakonservatizmą. Federovui šis terminas nepatinka. Jo vizijoje nėra nieko konservatyvaus — vadovaujantis šiuolaikiškomis, populistinėmis, prieš imigraciją nukreiptomis idėjomis, suvienyti esama situacija nepatenkintas žmonių grupės politinės ir socialinės scenos paribiuose ne tik Rusijoje, bet ir kitose buvusiose sovietinėse valstybėse.

O ar jam, Vasilijui Federovui, prieš tai — Kristoferiui Klėjui, užaugusiam Jungtinėse Amerikos Valstijose, atiduodavusiam pagarbą „žvaigždėms ir juostelėms“, žiūrėdavusiam kino filmus, kur niekšų vardai buvo rusiški, neatrodo ironiška dėl visų savo gimtinės bėdų kaltinti pašaliečius, atėjūnus, bedalius? Ne, kadangi jis laiko save tikresniu rusu už tuos, kurie niekada neiškėlė kojos iš Rusijos žemės, nes Federovas *pasirinko* grįžti atgal ir suleisti savo didžiulių turtų injekciją ne į Amerikos venas, o į sergančią didžiausios Amerikos priešės širdį. Jis jaučiasi esąs rusas visa savo esybe.

O dabar jam reikia įtikinti rusus savo atsidavimu jiems bei patriotizmu ir išsklaidyti nepasitikėjimą. Būtent todėl, stotyje pasinaudojęs palankia proga nusifotografuoti, jis jau skuba į „Rusijos kanalo“, televizijos, priklausančios jo draugui ir kandidatui į viceprezidento postą Anatolijui Poletovui, studiją. Galbūt jis ir nesąs

draugas, nes Federovas niekada nebuvo įvaldęs draugystės meno, tačiau jiedu neabejotinai naudingi vienas kitam, ir juos vienija aistra naujajai pasaulio tvarkai, kurią abu kaldina.

Grimavimo kėdėje Federovas neįprastai nervinasi ir stengiasi susivaldyti, kad nenustumtų į šalį grimuotojos, zujančios aplink tarytum įkyrus vabzdys, rankos. Ji privertė jį nusiimti akinius, todėl jaučiasi pažeidžiamas ir silpnas, o pasaulis pasislėpė nuo jo už plonyčio šydo.

— Gana! — piktai drebia jis.

Federovas nekantrauja, laukdamas, kada gi ji pasitrauks, ir jis galės visą savo dėmesį sutelkti į tai, ką ketina pasakyti. Į tai, ką ketina pažadėti.

Studijos prožektorių šviesoje jaučiasi įkaitęs iki raudonumo, bet tai dabar yra jo privalumas prieš oponentą, viceprezidentą Žuravliovą, kuris atvirai prakaituoja. Federovas junta sugrižtantį pasitikėjimą savimi. Šalis — jo šalis — šaukiasi permainų. Jo uošvis, Vladimiras Sokolovas, leido jai nuslysti į chaosą ir, būdamas pernelyg užsiėmęs pataikavimu Vakarams, kitaip tariant, vadinamąja dujotiekių diplomatija, pildančia jį remiančių energetikos baronų kišenes, nepastebi, kad tėvynainiai badauja. Rusijos politikoje atsiradęs vakuumas, ir Federovas nusiteikęs jį užpildyti.

Tačiau jis pirmiausia turįs gerai pasirodyti savo tautos akyse. Ir jis puikiai žino, ką darysiąs. Debatai įpusėję. Kandidatai kalba apie vidaus politiką, apie tarptautines grėsmes. Federovas pareiškia modernizuosiąs šalį, bet kartu siunčia perspėjimą, pagrįstą pokyčių stebėsenos rodiklių analize. Jis kalba apie narkotikų vartojimą, nusikalstamas gaujas, kurias susieja su uzbekais ir tadžikais, ir savo amerikietiškąjį išsiauklėjimą pabando pateikti kaip privalumą.

— Aš savo akimis mačiau, kur gali nuvesti nesibaigiantis savęs realizavimo siekis. Mačiau, kaip jis gali virsti visuomenę iš vidaus graužiančiu vėžiu.

Vis dėlto saugosi per didelio kritiškumo senajam režimui ir

nepamiršta pašlovinti Sokolovo laimėjimų. Šiaip ar taip, čia vis dar Rusija.

Prakaitas varva nuo Žuravliovo kaktos, jam jaučiant, kad debatų iniciatyva slysta iš rankų.

— Būdamas pašalietis, jūs turbūt neįsivaizduojate... Pats būdamas imigrantas... — jis taikosi į skaudžiausią varžovui vietą.

Federovas griežia krūminiais dantimis, dėl ko jo odontologė nebus patenkinta, tačiau veido išraiška nieko nesako. Jis pasakoja į kamerą apie miestelį tuščiose Sibiro iščiose, kur jį, naujagimį, ir rado. Gimiau Rusijos mieste, sako jis, jame gyvena tikri rusai. Federovas jo nepriešina vakarėjantiems didmiesčiams — Maskvai ir Sankt Peterburgui, bet užuomina aiški. Jis kartoja savo burtazodį apie tai, kad ryžtingai pasirinkęs šią šalį, skirtingai nei tie, kurie, gimę su sidabrinio šaukšteliu burnoje, daugiau linkę Rusijos jiems suteiktus turtus išleisti Pietų Prancūzijoje, Londone arba Vidurio Rytuose. Sulig šia pastaba Žuravliovas, septynis šių metų mėnesius praleidęs asmeninėje saloje netoli Dubajaus, užkiša sulenktą pirštą, norėdamas atlaisvinti marškinių apykaklę, bet taip elgdamasis padaro nedovanotiną klaidą — atkreipia dėmesį į nukarusią kaklo odą.

Žuravliovas jaučia prarandą pagrindą po kojomis ir it paklaikęs bando mėtyti žmonių mėgstamus kaulus: žada mažinti mokesčius ir didinti valstybinę pensiją.

— Mes ne tik užtikrinsime tvirtą politinę lyderystę, — toliau žada jis, — bet ir su deramu rimtumu pasirūpinsime kultūra.

Žuravliovas vardija jo vyriausybės pastatytus paminklus. Mini muziejus, kuriuos jie parėmę finansiška. Dar kiek, ir jis ims švytėti.

— Tačiau mūsų išsipareigojimą turtinti rusų didžią tautą kultūriniu atžvilgiu geriausiai liudija išpūdinga paroda, atidaryta pastarosiomis dienomis ir jau sulaukusi tarptautinio pripažinimo. Omenyje, be abejo, turiu dvidešimt penkerius meninės kūrybos metus vainikavusią ir vienuolika milijonų dolerių atsiėjusią

aukšto meistriškumo kopiją, reprezentuojančią ryškiausią Rusijos didybės ir šlovės simbolį, aštuntojo pasaulio stebuklą, prieš šešis dešimtmečius iš mūsų pagrobtą nacių ir dingusį kaip į vandenį. Neprilygstamąjį Gintaro kambarį.

Federovui užteko tik išgirsti šiuos žodžius, ir jis suprato, kad oponentas jau nugalėtas, jis net tarėsi jaučiąs pergalės skonį. Bėlio tik įtvirtinti pergalę.

— Kopiją? — jo šypsnyks kupinas paniekos. — Šiai vyriausybei būdinga pakišti savo tautai kopiją to, kas mums teisėtai priklauso. Kad įsitikintumėte, jog tikrai myliu šią šalį — *savo* šalį, — patvirtindamas savo atsidavimą, aš Rusijos žmonėms iškilmingai pasižadau, — jis atsigręžia tiesiai į kamerą. — Jei tik mane palaikysite, išpareigoju ne atkurti kopiją, padirbinį, brangiai kainuojantį atvaizdą, o sugrąžinti jums *tikrąjį* Gintaro kambarį.

Studijoje žiūrovų nėra, bet televizijos filmavimo grupės narių susijaudinimą išduodantis murmesys ir neslepiamas nusivylimas sukritusiame Žuravlio vo veide — tai viskas, ko Federovui dabar reikia.

PIRMA DALIS

1

Už keturių tūkstančių mylių nuo studijos Maskvoje, tapusios Vasilijaus Federovo televizinio triumfo scena, vietoje, kur šiaurinis Tailandas ribojasi su Mianmaru ir Laosu, kitaip tariant, Auksiniu trikampiu vadinamame Pietryčių Azijos regione, Čiang Seno priemiestyje, bambukinės trobelės medinėje verandoje kabančiame hamake lėtai supasi žmogus.

Obris Argailas, trečiąją dešimtį pradėjęs vaikas ilgomis galūnėmis ir plačiais pečiais, tvirtu smakru, kurį sušvelnina duobutė, tamsiais banguotais plaukais, ant pakaušio surištais rudu elastiniu raiščiu, rytą rastu miestelyje ant pašto tarnybos grindų. Sruogos, ištrūkusios iš raiščio, sugarbanotos karščio. Vakar termometro stulpelis buvo perkopęs šimtą*, ir nors šiandien keliais laipsniais mažiau, oras čia toks drėgnas, kad šiltas prakaitas ne išgaruoja, o aptraukia odą lipnia plėvele.

Viena iš plonų basų Argailo kojų nuleista ant medinių grindų sūpuoja hamaką, o visas kūnas guli ramiai. Užrašų knygelė, į kurią prieš keletą akimirų rašė, dabar ilsisi atverstais lapais žemyn ant pilvo, o rašiklis pamirštas rankoje. Jis neseniai sugrįžo iš žygio — vedė mažą turistų grupelę į Vat Phra That Pha Ngao, budistų šventyklą kalvos viršūnėje, už kelių kilometrų nuo miesto. Pati šventykla nėra kuo nors ypatinga, bet iš jos atsiveria kvapą gniaužiantis vaizdas per Mekongo upę ir kalnų džungles kitapus jos į Laosą.

— Ar tai čia? — klausinėjo jį turistai, bandydami įžiūrėti, kas

* Pagal Farenheitą, tai yra apie 38 °C.

ten, anoje pusėje, kur driekiasi nelygios Mianmaro, jų tebevadina-
mo Birma, kalvos. — Ar mes jau Auksiniame trikampyje?

Argailas įpratęs prie nusivylusių turistų, jie čia atvyksta, ti-
kėdamiesi išvysti mulų, apkrautų opijaus plytomis, vilkstines,
žengiančias tolumoje dunksančių kalnų keteromis. Opijaus kon-
trabanda, garsinusi šį kraštą nuo septintojo iki dešimtojo praėju-
sio amžiaus dešimtmečio, beveik visiškai persikėlė į Afganistaną.
Žinoma, vietinės gaujos niekur nedingo, o aktyviausiai veikia tos,
kurių vadeivos įsikūrę Mianmare, ir opijus iš aguonų laukų kal-
nų viršūnėse toliau teka per Čiang Rajų ir Bankoką į Ameriką ir
Honkongą. Tačiau prekeivių likutis mieliau verčiasi pelningesne
metamfetamino kontrabanda, nors šis narkotikas neturi to sena-
madiško žavesio, čia taip ieškomo turistų.

Argailas galėtų jiems pasakyti, kad prekyba narkotikais netu-
ri nieko bendra su žavesiu, toli gražu.

Jeigu jūs Argailo pasiteirautumėte, ar ilgai jis šiame atogrą-
žų užkampyje dursto galą su galu, išgirstumėte miglotą atsakymą.
Porą metų, — veikiausiai atsakytų, nors iš tikrųjų jau yra daugiau
kaip penkeri. Jis nenori pripažinti fakto, jog atsidūrė aklavietėje.

Žino, kodėl grįžo į šią vietą: ieškodamas atsakymų. Tačiau ne-
žino, kodėl čia pasiliko.

Argailas lėtai atsistoja ir iki paskutinio lašo išsiurbia sušilusį
alų. Įžengęs į trobelę, kurios grindys — medinės lentos ant me-
dinių karkasų, sienos ir stogas — bambukiniai, o langai be stiklų
visą laiką atviri drėgnam orui, eina prie medinės lentos, pastaty-
tos ant dviejų tuščių aliejaus bidonų ir atstojančios knygų lentyną
eilei aprintų knygų minkštais viršeliais. Dalį jų sudaro tradiciniai
leidiniai, siūlomi įsigyti kuprinėtiesiems oro uostų klientams, bet
yra ir keletas nuostabą keliančių knygų. Kamiau, Kafka, Džeimsas
Boldvinas. Tolimajame lentynos krašte viena ant kitos sudėtos už-
rašų knygelės, ir ant jų viršaus Argailas uždeda tą, į kurią neseniai
rašė.

Dauguma šių užrašų knygelių pigios, jo perkamos mieste. Ta-

čiau viena jų, krūvelės apačioje, kitokia: stora, odiniu viršeliu, o apačioje matosi truputį išsikišęs atlasinis puslapių skirtukas. Ir neatvertęs žino, kas užrašyta vidinėje priekinio viršelio pusėje: „Pasaulis per daug nuostabus, kad jo neaprašytum.“ Motinos dovana per paskutines jos gyvenime Kalėdas. Argailas nė nežvilgtelėjo į jos vidų, sumurmėjo dėkodamas ir pamiršo lagamino dugne. Tik praėjus keliems mėnesiams, po viso to, kas atsitiko, atsivertė užrašų knygelę ir, tiesindamas storus kreminės spalvos liniuotus lapus, pradėjo rašyti: viską, ką pamatydavo, pokalbių nuotrupas. Ir nuo to laiko nesiliovė. Visos šios knygelės pilnos žodžių.

Argailas rašo jai. Pats tai supranta. Aprašo pasaulį, kurio ji jau nemato.

Jis pakelia nuo moskitų saugančio tinklelio kraštą ir nuo plo- no, viengulio čiužinio, patiesto ant grindų, paima džinsines kelnes. Pirmą kartą kopdamas į kalnus mūvėjo šortus. Daugiau šios klaidos nedarė. Ant verandos laiptų stovi seni apiplyšę sportbačiai, — jų kvapas ne iš maloniųjų, todėl laiko lauke, — į juos įsispiria, nesivargindamas užsirišti raištelių. Komplektą papildė nublukę trumparankoviai marškinėliai su Džonio Kešo atvaizdu.

Argailas suplanavęs sėsti ant motorinio dviračio ir važiuoti šiauriau Sop Ruako, miestelio, besiribojančio su Laosu ir Mianmaru, ir aukštyn į kalvas. Formaliai tai jau yra Mianmaro, toliau valdomo karinės valdžios, teritorija, bet jeigu ją sustabdytų, turįs pasiteisinimą: esąs gidas, tyrinėjantis naujus maršrutus. Anksčiau taip nebuvo. Aplink matyti daugybė ženklų, bylojančių, kad šis kraštas keičiasi. Vis dėlto, nepaisant pastaruoju metu išdailintos išorės, jis puikiai nutuokia, kokie pavojai čia tebetyko. Galbūt heroinas ir užleido vietą metamfetaminui, bet heroino kontrabanda toliau kelia didelius pavojus. Pelnas — milijardai dolerių — stulbina, bet ne mažesnė ir rizika. Nors aplink daugybė iškabų, perspėjančių, kad kiekvienas, sulaukęs gabenantis narkotikų kontrabandą, susilauks mirties baudmės, šiose džiunglėse aktyviai veikia tarptautinės nusikaltėlių gaujos. Vietiniai

kunigaikštukai, triados*, net rusų mafija. Tai ne tie žmonės, su kuriais eitumėte išgerti alaus, o pranešimai apie tai vienur, tai kitur rastus žiauriai išdarytus lavonus nėra didelė retenybė. Keldamas koją į tarpusavyje konfliktuojančių gaujų teritoriją, rizikuoji savo gyvybe.

Tačiau ko gi jis, Argailas, kariausi dviračiu ten, tolyn, už Sop Ruako, ko ieško? Kas jį verčia vis sugrįžti atgal į džungles, kas verčia laikytis šio elgesio modelio, užuot gyvenus gyvenimą?

Palikęs motorinį dviratį pakelės griovyje, ima kopti aukštyn vos įžiūrimu takeliu, vedančiu per vis tankėjančius krūmynus tolyn. Be dviejų vandens butelių, Argailas kuprinėje nešasi ir nedidelę mačetę, padėsiančią brautis per tankią augmeniją. Karšta, iš po kojų kiekviename žingsnyje kyla raudonos dulkės. Virš atogrąžų miško baldakimo plyti purvinai geltonas dangus. Vietomis vis išnyra tankiai suraitytos koncertinos vijos, kuriomis Mianmaras bando žymėti savo sieną. Argailas skuba į akhų kaimelį. Akhai — viena iš kalnuose gyvenančių etninių grupių, iš Kinijos, o gal Tibeto iškeldinta tautelė, svetima laikoma visose trijose besiribojančiose šalyse. Praeityje akhai buvo siejami su opijaus aguonų auginimu, bet pastaruoju metu jie pragyvenimui užsidirba prekiaudami pačių pagamintais suvenyrais ir puošdamiesi tradiciniais spalvingais rūbais nuotraukoms su užkopiančiomis turistų grupelėmis.

Argailas sklandžiai kalba tajų kalba, taip pat arabų, mandarinų, ispanų, prancūzų, vokiečių ir rusų kalbomis, bet akhų dialektas savitas, todėl pokalbiai su jais yra ilgas ir lėtas procesas. Kišenėje turi savo tėvų nuotraukas stipriai aptrintais kamučiais.

Likus dar valandai iki laukymės, kurioje ant medinių atramų stovi bambukinės šios tautelės trobelės savitai dengtais stogais, Argailas stabteli.

Aukštuose krūmynuose švelniai čirškaujant varliaburniui, cypsint smaragdo žalumo ilgauodegei šaukštasnapei ančiai ir čiul-

* Kinų organizuotos nusikalstamos grupuotės.

bant kažkuriam iš paukščių giesmininkų, o dulkėse po kojomis šlumsint jo sportbačių papadėms, traškant sausiems lapams ir šakelėms, iš toli atsklinda tylus lengvo lėktuvo gausmas.

Argailas akimirksniu grįžta laiku atgal į mažytį džiunglių aerodromą su trimis ar keturiais lėktuvais, kur vieno iš jų kabinoje tėvas aiškina sūnui prietaisų paskirtį. Kai lėktuvo ratai atitrūksta nuo žemės, užplūsta adrenalinas, ir Argailas supranta, kad dabar viskas priklauso tik nuo jo. Aerodromai keičiasi, — Brazilijoje, Filipinuose, Vakarų Afrikoje, Pietų Ispanijoje, visur, kur tik veda jo tėvų verslo importo ir eksporto reikalai, — bet visur yra lėktuvais ir jo tėtis — nekantrus, nenustygstąs it gyvas sidabras, reiklus, mylintis. Sunkaus charakterio.

Argailas, norėdamas pamatyti lėktuvą, išeina į proskyną. Vieno variklio, tikriausiai šešiavietis, su propeleriu nosyje, paženklintas aukso ir mėlyna spalvomis. Šį lėktuvą jau buvo matęs anksčiau, nedideliame Mong Sato aerodrome Mianmare, kur jiedu su tėčiu „Cessna“ buvo nuskridę savaitgalio iškylai.

— Ar tiesa, kad CŽV čia kadaise vykdė heroino kontrabandos operaciją? — prieš kurį laiką Argailo pasiteiravo viena iš turistų grupių.

Argailas tąsyk gūžtelėjo pečiais. Gali būti, atsakė jis turistams. Jungtinės Valstijos norėjo apsaugoti Mianmarą, Laosą ir Tailandą nuo komunistinės Kinijos, esančios vos už kelių šimtų kilometrų, įtakos. Dėl to jos rėmė Gomindaną, iš Kinijos pasitraukusius kinus, siekusius susigrąžinti šalį iš komunistų valdžios ir finansavusius šią kovą iš heroino kontrabandos gaunamais pinigais. Ar CŽV buvo — tiesiogiai ar netiesiogiai — su tuo susijusi, galima tik spėlioti, tačiau tikrai žinoma, kad šiame krašte ji buvo įrengusi radijo antenų ir finansiškai padėjusi nutiesti siaurą lėktuvų kilimo ir tūpimo taką, beveik nebenaudojamą, išskyrus pavienius CŽV ir NKV* atstovų apsilankymus.

* Narkotikų kontrolės valdyba, angl. DEA (*Drug Enforcement Administration*).

Argailas stebi lėktuvo kelią dangumi, pats tebeklaidžiodamas praeityje. Ten visiškai kitas gyvenimas.

Pokšt! Kurtinantis garsas perskrodžia džiunglių ramybę, nutildo paukščius. Trumpą akimirką sustingsta pasaulis, nuščiūva gyvenimas. Mažas lėktuvas be garso sklendžia ore. O tada... užsikertančio variklio mikčiojimas, kurio su niekuo kitu nesupainiosi.